

DEN KÖNADE LANDSBYGDENS GLOBALA MENING

Introduktion till Seema Arora-Jonsson

PER-ANDERS SVÄRD

Seema Arora-Jonsson är docent i landsbygdsutveckling vid Institutionen för stad och land, Sveriges lantbruksuniversitet. Hennes forskning rör sig i gränslandet mellan utvecklingstudier, miljöförvaltning och genusvetenskap, med särskild inriktning mot frågor om medborgarskap och institutionernas roll i landsbygdsutvecklingen. I ett flertal artiklar, bokkapitel och i boken *Gender, development and environmental governance: theorizing connections* (2013), har hon belyst samspelet mellan identitet, kön, etnicitet och klass inom utvecklings- och miljöområdet.

Kännetecknande för Arora-Jonssons arbete är hur hon rör sig i zonerna mellan skilda kunskapsfält och forskningsmetoder. På så sätt utvecklar hon en särskild blick för hur olika samhällsliga skeenden överlappar varandra och hur olika vetenskapliga analysingångar producerar olika typer av kunskap. Genom att blottlägga förutsättningarna för människors handlande och villkoren för vår kunskap plockar hon isär komplexa samhällsproblem för att sedan sammanfoga dem, lager på lager, till nya helhetsbilder.

Den artikel av Arora-Jonsson som publiceras i detta nummer av *TGV* illustrerar andan i denna forskningsansats. Här återges resultaten av långvariga deltagande studier bland kvinnliga gräsrotsaktivister i två ytligt sett väldigt olika lokalsamhällen – Nayagarh i delstaten Odisha (före detta Orissa) i östra Indien och Drevdagen i svenska Dalarna. Studierna dokumenterar på ett djupgående sätt kvinnornas situation, deras aktivism och deras reflektioner kring sin egen organisering (se även Arora-Jonsson 2005, 2008, 2013; för de svenska kvinnornas egen berättelse om sitt deltagande, se Bergelin med flera 2008). Samtidigt handlar artikeln inte bara om lokala kvinnogrupper i två marginaliserade landsbygdssamhällen. Den vidare

ambitionen är att kartlägga hur globala diskurser om miljö, utveckling och kön artikuleras i specifika sammanhang – och tvärtom, hur lokala aktörer bidrar till att rita upp (och rita om) globala förbindelselinjer genom att utöva ett eget aktörskap.

Texten ska också ses mot bakgrund av de förändrade styrningsprocesser som kommit att prägla miljö- och utvecklingsområdena. För att använda ett av statsvetenskapens modeord handlar det om nya former av ”governance” – ett svåröversatt begrepp som är tänkt att fånga den mångfald av nya styrningsformer som i dag existerar parallellt med ”government” (det vill säga nationalstaten och dess organ) (Hufty 2011; Bevir 2012). Det kan röra sig om överstatliga ordningar (som till exempel EU), samarbete inom regionala nätverk, eller lokala processer som involverar en mångfald av aktörer – från stater och kommuner till lokalsamhällen, föreningar och företag.

Intresset för governancestudier har växt kraftigt sedan 1990-talet, inte minst som en följd av den nyliberala vändningen och statens reträtt från allt fler samhällsområden. Två av de områden där studiet av governance har tilldragit sig särskilt intresse är just miljöskydd och utveckling. Här har tonvikten ofta placerats på att identifiera de institutionella omständigheter under vilka åtgärder för att skydda miljön och befrämja utveckling har varit effektiva, liksom vilka faktorer som stått i vägen för lyckade insatser (Agrawal och Lemos 2006; Bäckstrand med flera 2010; Meadowcroft med flera 2014). Dessa frågor har också ofta parats med ett genusperspektiv. Kvinnors sociala och ekonomiska villkor, deras delaktighet, liksom deras roll i förvaltningen av lokala miljöresurser, har ofta lyfts fram som viktiga insatsområden. Stater och organisationer har fyllt sina åtgärdsprogram med hänvisningar till ”gender mainstreaming” och ”genusstrategier”. Samtidigt framgår det, som Arora-Jonsson nyligen visat i en genomgång av fyrtio års forskning på området, att tolkningarna av vad ”genus” ska betyda i dessa sammanhang har varierat betänkligt. Ofta har genusperspektivet urvattnats i praktiken och i vissa fall har det helt reducerats till en teknokratisk måttstock istället för att fungera som en kritisk analyskategori och en förändrande kraft (Arora-Jonsson 2014).

Gemensamt för många av de nya styrningsformerna är att de bygger på ett deliberativt tänkande där det tas för givet att ett öppet, demokratiskt samtal är nyckeln till att lösa kollektiva problem. Men detta synsätt missar lätt maktskillnader mellan aktörerna, liksom det faktum att alla intressen inte är lika formbara eller kompromissbenägna. Dessutom försvinner lätt analysen av den samhälleliga kontext i vilken institutionerna verkar – inte minst vad gäller relationerna mellan könen.

I Arora-Jonssons artikel belyses problematiken med de nya styrningsformerna ur ett genusperspektiv genom att frågan angrips så att säga ”utifrån”. Istället för att börja inom byalagen och skogsföreningarna och fråga ”var är kvinnorna?” så börjar

hennes undersökning bland kvinnorna själva och i vad de valt att göra *istället* för att gå in i de mansdominerade organisationerna.

Därtill används jämförelsen mellan Indien och Sverige för att kasta om våra invanda tolkningsrepertoarer.

Därtill används jämförelsen mellan Indien och Sverige för att kasta om våra invanda tolkningsrepertoarer. Arora-Jonsson visar att om vi för ett ögonblick släpper antagandet att "Sverige" är synonymt med "utvecklat", "modernt", "urbant" och "jämfäställt", medan "Indien" genomgående står för det motsatta, så kan vi lättare se dialektiken mellan begreppen, praktikerna och platserna – det vill säga hur de förutsätter och går in i varandra, även på en halv världss avstånd.

De kopplingar mellan platserna som lyfts fram i artikeln visar hur en och samma globala diskurs om utveckling, modernitet och kvinnoförtryck kan ta sig olika uttryck i lokala materiella praktiker. Ett av de mer slående exemplen handlar om den svenska jämfäställdheten och hur den kom att bli något av ett hinder för de kvinnor som grundade kvinnoforumet i Drevdagen. I ljuset av den svenska genusideologi som premierar könsneutralitet och utgår från att formell jämfäställdhet redan existerar blev det för många män i den svenska byn obegripligt varför kvinnorna alls behövde organisera sig för sig själva. Varför ställa till bråk om orättvisor som tillhörde det förflutna? Även bland kvinnorna själva fanns en ambivalens

kring den könsseparatistiska organiseringen då den tycktes signalera svaghet och oförmåga, egenskaper som var främmande för deras självuppfattning som "moderna kvinnor". Den sortens offerskap förknippades istället med "andra" kvinnor, främst representerade av tidigare generationer och kvinnor i tredje världen.

I indiska Nayagarh var situationen närmast den omvända. Där var de patriarkala relationerna mycket mer synliga, vilket paradoxalt nog fick kvinnornas självorganisering att framstå som mer rimlig – även när de tog till konfrontativa metoder som civil olydnad. Medan de svenska kvinnorna hölls tillbaka av jämfäställdhetsnormen och drog sig för att tala och handla som grupp var det lättare för de indiska kvinnorna att använda sina kvinnogrupper som plattformar för att ställa krav och utveckla en "subaltern motoffentlighet" (Fraser 1993). Samtidigt var dessa skilda förhållningssätt inneslutna i tämligen likartade föreställningar om vad som ytterst skulle räknas som ett "utvecklat" och "modernt" förhållande mellan könen.

Genom exempel som detta uppmärksammar Arora-Jonsson de förbindelselinjer och migrationsbanor genom vilka globala diskurser, troper och metaforer förflyttar sig och finner unika, platsspecifika uttryck. Inte minst demonstrerar hon hur de dominerande utvecklingsdiskurserna i dag är delaktiga i konstruktionen av en på djupet könad landsbygd och varför ett rumsligt överkorsande genusperspektiv är nödvändigt för att greppa de politiska subjektiviteter som utvecklas av både kvinnor och män när de snärjs in i de hegemoniska diskurserna om "modernitet" och "utveckling".

Referenser

- Agrawal, Arun, Chhatre, Ashwini och Hardin, Rebecca (2008) Changing governance of the world's forests. *Science* 320(5882): 1460–1462.
- Agrawal, Arun och Lemos, Maria Carmen (2006) Environmental governance. *Annual Review of Environment and Resources* 31(1): 297–325.
- Arora-Jonsson, Seema (2005) *Unsettling the order: gendered subjects and grassroots activism in two forest communities*. Uppsala: Sveriges lantbruksuniversitet.
- Arora-Jonsson, Seema (2008) "Research sounds so big": collaborative inquiry with women in Drevdagen. Fortmann, Louise (red) *Participatory research in conservation and rural livelihoods: doing science together*. Oxford: Wiley-Blackwell.
- Arora-Jonsson, Seema (2013) *Gender, development and environmental management: theorizing connections*. New York: Routledge.
- Arora-Jonsson, Seema (2014) Forty years of gender research and environmental policy: where do we stand? *Women's Studies International Forum* 47: 295–308.
- Bergelin, Åsa, Emretsson, Margaret, Lundgren Halvarsson, Anna, Halvarsson, Ewa och Ryen, Anna (2008) "För oss är naturen en lisa för själen" (Where peace comes dropping slow): the forests and nature for us. Fortmann, Louise (red) *Participatory research in conservation and rural livelihoods: doing science together*. Oxford: Wiley-Blackwell.
- Bevir, Mark (2012) *Governance: a very short introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Bäckstrand, Karin, Khan, Jamil, Kronsell, Annika och Löfvbrand, Eva (red) (2010) *Environmental politics and deliberative democracy: examining the promise of new modes of governance*. Cheltenham: Edward Elgar.
- Fraser, Nancy (1993) Rethinking the public sphere: a contribution to the critique of actually existing democracy. Calhoun, Craig (red) *Habermas and the public sphere*. Cambridge, MA: MIT.
- Hufty, Marc (2011) Investigating policy processes: the governance analytical framework (GAF). Urs Weisman och Hans Hurni (red) *Research for sustainable development: foundations, experiences, and perspectives*. Bern: Geographica Bernensia. <http://ssrn.com/abstract=2019005> [3 juli 2015].
- Meadowcroft, James, Langhelle, Oluf och Ruud, Audun (red) (2012) *Governance, democracy and sustainable development: moving beyond the impasse*. Cheltenham: Edward Elgar.

Per-Anders Svärd

Statsvetenskapliga institutionen

Stockholms universitet

106 91 Stockholm

E-post: per-anders.svard@statsvet.su.se